

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Harig Kaalkopje in zandgroeve Dikkenberg

Keizer, P.J. 2001. *Psilocybe puberula* in Dikkenberg sandpit. Coolia 44(1): 37.

Op 28 oktober van het jaar 2000 was een NMV-excursie gepland naar de zandgroeve Dikkenberg, enkele kilometers zuidelijk van Veenendaal. Ongeveer twaalf leden waren voor deze excursie komen opdagen. Het gebied is een tot recreatieobject getransformeerde voormalige zandgroeve. Op de zijanten van de groeve is zo'n tien jaar geleden dennenbos ingeplant en er zijn spontaan berken en andere loofbomen opgekomen. De vlakke bodem van de groeve bestaat uit vochtig lemig-zandig materiaal met spontane berken/wilgenbosjes. De eerste vondst was al meteen een aardige: de naar 'bazooka-kauwgom' ruikende *Entoloma icterinum*. In de dennenbosjes waren diverse aardige dennensymbionten aanwezig zoals *Hygrophorus hypothejus* (Denneslijmkop) en *Tricholoma imbricatum* (Fijnschubbige ridderzwam). Op een plek met brandnetels stond een grote kring van *Lyophyllum connatum* (Witte bundelridderzwam) met een merkwaardige vervorming erin. Oude vruchtlichamen waren het beginpunt geworden van talloze jonge, nieuwe vruchtlichamen. Deze groeiden in groepjes op de enigszins vergane oude paddestoelen.

In de wilgen/berkenbosjes groeiden onvoorstelbare aantallen *Tricholoma cingulatum* (Geringde ridderzwam) en onder struiken van Grauwe/geoorde wilg stonden vele duizenden *Cortinarius cinnamomeoluteus* (Gele wilgegordijnzwam) en *C. uliginosus* (Koperrode gordijnzwam).

De verrassing van de dag stond op een van de schuine kanten van de groeve tussen mos en gras. Het was een bundeltje van twee ietwat sombere donkerbruine paddestoeltjes met breed klokvormige hoeden van ca. 2 cm breed. In het veld konden we ze niet meteen op naam brengen. Dan maar opgeborgen als iets zwavelkop- of kaalkopjesachtigs. Een paar dagen later bleek dat de onderste helft van de steel duidelijk blauwgroenig gekleurd was, iets wat in het veld niet was opgevallen. Nu was determinatie met behulp van de Flora Agaricina Neerlandica niet moeilijk meer: *Psilocybe puberula* (Harig kaalkopje). Deze soort is in 1996 beschreven door Cees Bas en Chiel Noordeloos naar materiaal afkomstig van de Leusder heide en sindsdien nog eenmaal gevonden in België. In het microscopisch beeld vielen direct de één- tot twee- tot drietoppige cheilocystidiën op. De pileocystidiën waren schaars; de hoedhuid was een cutis met verspreid enkele flesvormige uitgroeisels, in tegenstelling tot de bovengenoemde beschrijvingen, die de pileocystiden talrijk noemen. Het gevonden materiaal lijkt goed op de foto in Noordeloos (1998).

Het is een wonderlijke zaak dat een duidelijke, niet al te onopvallende soort pas zo laat beschreven is.

Als toetje van de excursie vonden we tijdens het wachten op de trein nog een paar fraaie Pruikzwammen (*Hericium erinaceus*) in een holte aan de voet van een grote beuk bij het station Veenendaal Centrum.

Literatuur

- Bas, C., Noordeloos, M.E. Notulae and floram Agaricinam Neerlandicam XXIX: Two new species of *Psilocybe*. Persoonia 16: 239-244.
- Noordeloos, M.E. 1998. Fungi non delineati Pars IV. *Pholiota*, *Psilocybe* and *Panaeolus*. Mykoflora I - Alassio, (SV), Italië.

Peter-Jan Keizer, Utrecht